

ANMELDELSER

DYR I NATUR OG MUSEUM. Aarbog for Universitetets zoologiske Museum 1944-45. (141 pp.). — E. MUNKSGAARD, København 1945. Pris: 8.50 Kr.

Det er nu den fjerde Bog, der under denne Titel udsendes af Zoologisk Museum. Udgaven er beregnet for videre Kredse af zoologisk interesse, og der gives paa en populær og letfattelig Maade Indblik i de Problemer, der beskæftiger Museets Videnskabsmænd.

Bogen indeholder 7 Artikler: HOLGER POULSEN: Kan Fugle være kloge? P. L. KRAMP: Pæleorm og Pælekrebs; J. R. PFAFF: Springfrøen, en relikv fra fastlandstiden; ELSE WESENBERG-LUND: Et levende Minde fra Jordens ældste Tider; FINN SALOMONSEN: Gejrfuglen, et hundredeaars Minde; M. DØGERBØL: P. V. Lund og hans Udforskning af Brasiliens forhistoriske Dyreverden; R. SPÄRCK: „Galathea“-Ekspeditionen.

For os har de to ornitologiske Artikler mest Interesse. HOLGER POULSEN redegør for Spørgsmaalet, hvorvidt Fuglenes hensigtsmæssige Handlinger kan tilskrives Fornuft. Paa en meget overbevisende Maade og med mange Eksempler forklarer Forfatteren, at det i de fleste Tilfælde drejer sig om Instinkthandlinger, altsaa om komplicerede medfødte Reflexer. Man faar her et meget tiltrængt Indblik i Dyrepsykologiens Resultater.

FINN SALOMONSEN skriver om Gejrfuglens Saga. Det er en sørgelig Historie om Rovdrift og Brutalitet og menneskelig Hensynsløshed. Forfatteren giver ogsaa en Oversigt over alle udstoppede Eksemplarer, Skeletter, Æg og andre Rester, der findes paa Verdens Museer. Københavns zoologiske Museum indtager i dette Henseende en Særplads, da der her findes de eneste eksisterende Præparater af Gejrfuglens Bløddele.

HANS JOHANSEN.

M. V. SCHARLEMAN: Ptachi URSR (Materiali do Fauni). Vidavnitstvo Akademii Nauk URSR. [Ukraine Republiks Fugle (Materiel til Faunaen). Ukrainsk Videnskabernes Akademi's Forlag] (265 pp. ukrainsk med kort engelsk Resumé). — Kijev 1938. Pris: 8.50 Rbl.

SCHARLEMAN er den ældste af de nulevende ukrainske Ornitologer. Han har tidligere været bekendt for en lang Række Notitser og smaa Artikler om Ukraines Fugle og Pattedyr. Nu i 1938 udkom ovennævnte større Oversigt over Ukraines Fugle.

Bogen er beregnet for Amatør-Ornitologer og indeholder derfor flere indledende Kapitler, som f. Eks.: „Fuglene og deres Liv“, „Hvorledes lærer man Fuglene at kende“, „Hvordan præparerer man Fugle“, „Program for Jagttagelser“, „Fuglenes Ringmærkning“ o. s. v.

Derefter følger (p. 32—89) Bestemmelsesnøglerne for Slægterne og for Arterne, som er ledsaget af meget instruktive Tegninger af de vigtigste Kendetegn.

Den vigtigste Del i Bogen udgør en systematisk Fortegnelse over alle ukrainske Fugle. Her gives de rigtige videnskabelige Navne for Racerne,

en kort Beskrivelse og Oplysninger over Udbredelsen, lidt om Biotoperne og smaa biologiske Bemærkninger, korte Oplysninger om Æggenes Farve og Maal m. m. Her kan den erfarne Ornitolog ogsaa finde mange meget ønskelige Oplysninger om Ukraines Fugle, og det er forbavsende, hvor meget Forfatteren kan faa sagt paa de knapt 150 Sider.

Tilslidst gives en Literaturfortegnelse med ca. 150 Titler og et Navne-register. En Del gode Fotografier er, som sædvanlig i de russiske Bøger, ødelagt af daarlige Klicheer.

HANS JOHANSEN.

B. K. STEGMANN: Osnovy ornitogeografičeskogo delenija Palearktiki (Grundzüge der ornithogeographischen Gliederung des Paläarktischen Gebietes). Fauna SSSR. Pticy, Tom I, Vyp. 2. (156 pp., 88 Udbredningsskitser og 1 faunistisk Oversigtskort. Russisk og tysk). — AKADEMIJA NAUK, Moskva & Leningrad 1938. Pris: 15 Rbl.

Det er den anden Fuglebog, som er udkommet i Videnskabernes Akademis Serie „USSR's Fauna“, og Forfatteren er igen den utrættelige BORIS STEGMANN. — Bogen har ogsaa stor Interesse for vesteuropæiske Læsere, da der gøres Forsøg paa at fremsætte nye Principper for den zoogeografiske Inddeling af Palæarktisk. STEGMANN giver Afkald paa de gamle faste Grænselinier mellem de forskellige zoogeografiske Kategorier: Provinser, Kredse og Distrikter, og han erstatter disse med „Faunatyper“, som mere eller mindre skyder sig ind over og trænger ind i hinanden.

Det arktiske Omraade adskiller han som en selvstændig Region. I den palæarktiske Region skelnes mellem 6 Faunatyper: 1) den sibiriske (Taiga-Skoven), 2) den europæiske (Løvskov), 3) den mediterrane, 4) den mongolske, 5) den tibetanske og 6) den kinesiske. For hver Faunatype gives Fortegnelser over dens karakteristiske Fuglearter, men man er dog ikke altid klar over, hvorfor en Art regnes til den ene Faunatype og ikke til den anden. Nærmere Forklaringer mangler oftest. Især er Forholdet mellem den mediterrane og mongolske Type uklart. Hvis den mongolske Fauna erklæres for en selvstændig Type, saa kan man heller ikke lade hele det „mediterrane Omraade“ fra Nordafrika til Turkestan udelt.

Meget instruktivt er den grafiske Fremstilling af Faunatyperne paa Kortet. Hver Type har sin Farve og Indtrængningen i en anden Type markeres med Pletter af den paagældende Farve. Det giver et meget broget Billede, men man maa indrømme, at man faar et godt Indtryk af Faunaelementernes Fordeling.

I det store og Hele er STEGMANNS Arbejde et fortjenstfuldt Bidrag til den ornitogeografiske Literatur og til zoogeografisk Metodik, og Bogen vil sikkert faa Succes hos de europæiske Ornitologer, især da den tyske Tekst er lige saa omfattende som den russiske.

HANS JOHANSEN.

ERIC J. HOSKING & CYRIL NEWBERRY: Birds of the Night. With a Chapter on the Eyes and Ears of Owls by STUART G. SMITH. — COLLINS, London 1945. Pris: 12 s. 6 d.

I samme smukke Udstyr og Format som „Birds of the Day“ (anm. i D. O. F. T. 40, 1946, p. 68) er udkommet „Birds of the Night“, omhandlende

følgende Uglearter: Slørugle (*Tyto alba alba*), Minervaugle (*Athene noctua vidalii*), Skovhornugle (*Asio otus otus*), Mosehornugle (*Asio flammeus flammeus*) og Natugle (*Strix aluco sylvatica*). Det er vanskeligt at prise Bogens aldeles eminenteste Fotografier i tilstrækkeligt høje Toner — de maa ses. Som venteligt, naar det drejer sig om "Nattens Fugle", er adskillige af de 86 Optagelser sket ved Magniumlys, hvad der imidlertid i intet Tilfælde har forringet Billedernes Skarphed, men tillader os at se Fuglene i Situationer, man normalt er afskaaret fra at betragte. Det er morsomt at notere, at blandt de talrige Fotografier af Ugler, der bringer Føde til Ungerne, findes kun to, hvor Fangsten har været Fugle, een ubestemmelig og een Engpiber, i de øvrige Tilfælde drejer det sig om Mus, Spidsmus, Insekter og, paa ikke mindre end 5 Billeder, om Rotter.

Bogens Tekst er, som for dens Forgængers Vedkommende, fornøjelig, men ret elementær, hvad der ogsaa gælder STUART G. SMITH's afsluttende Kapitel om Uglernes Øjne og Ører. Interessantest forekommer mig de mange Oplysninger om Omstændighederne ved de forskellige Optagelser, der maa være særdeles nyttige for andre Fuglefotografer at erfare.

TAGE LA COUR.

H. C. ANDERSEN: Storkene. Illustreret af STIG AAGESEN. — N. C. ROM, København 1946. Pris: 4.85 Kr.

H. C. ANDERSENS Eventyr "Storkene", der første Gang blev offentliggjort i "Eventyr, fortalte for Børn. Ny Samling, andet Hefte", 1839, og hvortil J. TH. LUNDBYE samme Aar ndførte en nydelig Tegning, som imidlertid ikke blev trykt, hører blandt de første af de Eventyr, Digteren selv skabte — i Modsætning til, som han skriver i et Brev til INGEMANN, de Sagn "jeg havde hørt som Barn, og som jeg, efter min Art og Maade, gerne fortalte og omdigtede". Imidlertid har H. C. ANDERSEN dog ogsaa her gjort flittigt Brug af Sagn og Folketro vedrørende Storken, der jo som bekendt var hans Yndlingsfugl, og det lille Eventyr lader sig da ogsaa set fra en ensidig Ornithologs Synspunkt læse med stor Fornøjelse. Den unge Tegner STIG AAGESEN, der er gunstig paavirket af LUNDBYE og JOHANNES LARSEN, har forsynet det foreliggende, i bibliofil Henseende udadelige, lille Hefte med 7 nydelige Pennetegninger, der giver Anledning til at imødesee hans videre Udvikling som Fugletegner med Forventning.

TAGE LA COUR.

G. P. DEMENTIEV & V. F. LARIONOV: The Development of Geographical Colour Variations, with Special Reference to Birds. — Proceedings of the Zoological Society of London, **115**, parts I—II, October 1945, p. 85—96.

Det er en kendt Sag, at de varmblodede Dyrs geografiske Variation i stor Udstrækning viser en nøje Korrelation til visse klimatiske Forhold. Saaledes bliver Fjerdragstens eller Pelsens Farver lysere jo lavere Lufttemperaturen er, mens omvendt Farverne bliver mørkere i varme og fugtige Egne. Disse Fænomener har givet Forff. Anledning til nogle Betragtninger over Farvernes biologiske Betydning. Ved den ovennævnte

„økologiske Isomorfi“ som de kalder det, er den ydre Farve kun et udvendigt Udslag af visse adaptive Ejendommeligheder i Stofskiftet (“an outward reflection of certain adaptive peculiarities of metabolism”) og har primært ikke nogen Selektionsværdi i sig selv. Som Eksempel paa, hvorledes Farvestoffernes varierende Aflejring i Fjerene og Haarene er Resultat af Stofskiftetænomener anføres moderne Undersøgelser, ifølge hvilke samtlige Melaniner er at betragte som forskellige Iltningstrin af det samme farveløse Propigment. Naar saaledes Dyrene i kolde Egne er blegere — ofte helt hvide — end længere mod Syd, skulde det først og fremmest skyldes, at Propigmentets Iltningsprocesser her forløber hurtigere og skrider længere frem end i mildere Egne, grundet paa forskellige Stofskifteforhold, især under Fældningen. Der gøres ogsaa Rede for, at den saa ofte diskuterede hvide Polarfarve ikke i alle Tilfælde er saa gunstig for Dyrene, hvis den skal betragtes som en Tilpasning til Sneen. Lignende Synspunkter har Ref. tidligere gjort sig til Talsmand for i en Afhandling refereret i D. O. F. T. **33**, 1939, p. 216), der dog er undgaaet Forff.s Opmærksomhed. Man kommer dog ikke uden om, at Lighed i Farve med Omgivelserne maa være af stor selektiv Værdi, blot drejer det sig ikke primært om en Tilpasning til Sneen, Ørkensandet m. m., men om et Resultat af fysiologiske Processer, der til syvende og sidst synes at være afhængige af Temperaturforhold. Det ejendommelige er, at man under eksperimentelt forandrede Klimaforhold har været i Stand til at frembringe Individuer (GOLDSCHMIDTS „Fænokopier“), der i Udseendet (altsaa fænotypisk) besad Karakterer, der svarede til de arveligt fikserede Racers eller Smaaarters, hvilket maa tydes derhen, at det primært er en Klimatilpasning, der sætter Udviklingen i Gang. Naar da senere Farven begynder at ligne Omgivelserne, kan Selektionen begynde at gøre sig gældende.

F. S.

HOLGER MADSEN: The Species of *Capillaria* parasitic in the Digestive Tract of Danish Gallinaceous and Anatine Birds. — Danish Review of Game Biology, **1**, part 1, 1945, p. 1—112, 22 Tekstfig. SCHULTZ, København. Pris: 5.00 Kr.

Jagtraadets vildtbiologiske Undersøgelser, der ledes af Prof. R. SPÆRCK, har nu faaet sit eget Tidsskrift, i hvis Spalter man utvivlsomt i Fremtiden vil finde meget af ornithologisk Interesse. Her skal bl. a. Resultaterne af de senere Aars mange Undersøgelser over Maveindholdet hos jagtbare Fugle publiceres.

Det første Bind af Tidsskriftet indeholder en Undersøgelse over Slægten *Capillaria*, Rundorme snyltende i Fordøjelseskanaalen hos Fugle. Der er undersøgt et Antal Arter snyltende i danske Høns- og Andefugle. Materialet stammer fra Fugle indsendt til de vildtbiologiske Undersøgelser. Afhandlingen slutter med en meget velkommen Oversigt over samtlige i Fugle snyltende *Capillaria*-Arter med Angivelse af deres Værtsfugle. Det nye Tidsskrift fremtræder meget smukt, paa godt Papir, stilfuldt trykt, og man maa ønske Jagtraadet og Vildtundersøgelsernes initiativrige Ledelse til Lykke med det.

F. S.